

А Н А Л И З

НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ЕЛЕНА

/изготвен януари 2021 г./

1. Въведение

Настоящият Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Елена е разработен в съответствие с изискванията на чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование.

Законът за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) определя образованието като национален приоритет, чието реализиране се гарантира при спазване на следните **принципи**:

- единна държавна образователна политика за осигуряване правото за предучилищно и училищно образование;
- ориентираност към интереса и към мотивацията на детето и на ученика, към възрастовите и социалните промени в живота му, както и към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
- равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование;
- хуманизъм и толерантност;
- съхраняване на културното многообразие и приобщаване към българския език ;
- иновативност и ефективност в педагогическите практики и в организацията на образователния процес въз основа на научна обосновааност и прогнозиране на резултатите от иновациите;
- прозрачност на управлението и предвидимост на развитието на предучилищното и училищното образование;
- автономия за провеждане на образователни политики, самоуправление и децентрализация;
- ангажираност на държавата, общините, юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите и други заинтересовани страни и диалог между тях по въпросите на образованието.

Законът за предучилищното и училищното образование регламентира приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование и въвежда осигуряването на условия за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Подкрепата за личностно развитие в системата на предучилищното и училищното образование, осъществявана от образователните институции се основава на самостоятелно разработени и прилагани политики, чиито основни принципи са:

- развитие на училищната общност, съгласно идентифицираните цели и дейности;
- изграждане на позитивен организационен климат чрез създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на доверие и загриженост към всички участници в образователния процес;

- утвърждаване на позитивна дисциплина върху основата на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето/ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите.

Необходимо е подкрепата за личностно развитие на децата и учениците да се осъществява съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги. Всяко дете или ученик, получава подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията си в съответствие с индивидуалните си образователни потребности. Основен принцип на ЗПУО е подкрепата за детето/ученика да се осъществява най-близо до мястото, където живее и учи.

2. Цел и обхват на документа

Основна цел на анализа е да очертае приоритетните потребности при определяне нуждите за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците, която институциите в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват, както и планиране осигуряването на качествени образователни услуги в съответствие с индивидуалните потребности на всяко дете и всеки ученик.

Анализът предполага и обединяване усилията на отделните институции за повишаване качеството на услугите, подкрепящи личностното развитие на целевата група.

Образователните институции в общината работят за осигуряване подкрепа за личностно развитие на децата и учениците съвместно с Община Елена, ЦПЛР Елена, Школата по изкуствата, МКБППМН, Дневния център за деца и младежи с увреждания, Център за ранна интервенция на уврежданията, Дирекция „Социално подпомагане“, читалищата и др.

3. Състояние на образователната система в община Елена. Предизвикателства

3.1. Население. Демографска характеристика

Селищната структура на община Елена обхваща общинския център /единствен град/, 4 села, които са центрове на кметства /Майско, Константин, Беброво и Каменари/ и още 15 кметски наместничества. Общият брой на населените места в община Елена е 124.

БРОЙ НАСЕЛЕНИЕ - ДАННИ ЗА СТРАНАТА, ЗА ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И ЗА ОБЩИНА ЕЛЕНА КЪМ 31.12.2019 г.**

Области	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Общо за страната	6 951 482	3 369 646	3 581 836	5 125 407	2 461 774	2 663 63	1 826 075	907 872	918 203
Област В.Търново	232 568	112 401	120 167	164 538	78 970	85 568	68 030	33 431	34 599
Община Елена	8 389	4 059	4 330	4 745	2 263	2 482	3 644	1 796	1 848

**БРОЙ НАСЕЛЕНИЕ - ДАННИ ЗА СТРАНАТА, ЗА ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО
И ЗА ОБЩИНА ЕЛЕНА ПО ГОДИНИ КЪМ 31.12.2019 Г.****

	(брой)				
	2015	2016	2017	2018	2019
	Общо	Общо	Общо	Общо	Общо
Общо за страната	7153784	7101859	7050034	7000039	6951482
Велико Търново	245006	242259	239132	235708	232568
Елена	8878	8798	8615	8503	8389

**НАСЕЛЕНИЕ ПОД, ВЪВ И НАДТРУДОСПОБНА ВЪЗРАСТ* - ДАННИ ЗА
СТРАНАТА, ЗА ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И ЗА ОБЩИНА ЕЛЕНА КЪМ
31.12.2019 Г.****

	Общо за страната	Област В. Търново	Община Елена
Под трудоспособна възраст	1 066 554	31 642	1 151
В трудоспособна възраст	4 156 198	137 422	4 786
Над трудоспособна възраст	1 728 730	63 504	2 452

*За 2019 г. тези граници са от 16 г. до навъриването на 61 г. и 4 м. за жените и 64 г. и 2 м. за мъжете.

** Посочените данни са от информационната система на НСИ

**ЕСТЕСТВЕНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ПРЕЗ 2019 Г.
ДАННИ ЗА СТРАНАТА, ЗА ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО
И ЗА ОБЩИНА ЕЛЕНА****

	Живородени	Починали	Естествен прираст
Общо за страната	61 538	108 083	- 46 545
Област Велико Търново	1 743	4 093	- 2 350
Община Елена	65	173	-108

** Посочените данни са от информационната система на НСИ

**РАЖДАЕМОСТ ПО ГОДИНИ И ПО НАСЕЛЕНИ МЕСТА
В ОБЩИНА ЕЛЕНА***

Населено място	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Елена	39	49	43	24	43	36
Майско	21	21	21	12	20	22
Константин	17	11	19	12	13	9
Беброво	2	3	1	2	5	3
Каменари	2	2	1	1	2	0
Общо	81	86	85	51	83	70

* Данните са предоставени от ГРАОН Елена и са на база постоянен адрес

ДАННИ ОТ ПРЕБРОЯВАНЕТО НА НАСЕЛЕНИЕТО ПРЕЗ 2011 ГОДИНА/НСИ/.

Етническо самоопределяне:

Доброволно самоопределили се по етнос, са общо 8 770 души, или 93%.

Най-голям е дялът на българската етническа група, която наброява 6753 или 77,7%

Втори по численост е турският етнос – 1339 души, или 15,4%

Представители на ромския етнос са 574 души, което е 6,6 %.

Разпределение на населението:

По-голяма част от населението на община Елена-57,69%, е съсредоточено в града и в селата Майско, Константин и Беброво. Останалото население в общината е неравномерно разпределено в малките населени места. Гъстотата на населението е 13,22 души на кв. км., по-ниски показатели спрямо средните за област Велико Търново.

Анализът на демографската динамика

В годините 2015-2020 по данни от НСИ се наблюдава намаляване на населението с 489 души.

Изводът е, че демографската характеристика на община Елена следва характерните за страната тенденции за намаляване броя на населението в резултат на по-малкия брой родени деца и интензивната миграция и емиграция на младите хора в активна и в репродуктивна възраст. Причина за влошените демографски показатели е и общото социално-икономическо състояние в страната и в частност на региона. Млади хора търсят препитание и реализация в по-големите градове или извън страната, тъй като малкият град не им дава възможност за пълно задоволяване на разнообразните им потребности.

Изводи за основните демографски проблеми в община Елена:

- Наблюдава се тенденция за намаляване броя на населението;
- Преобладаващ е дялът на по-възрастно население;
- Най-голяма е групата на населението в трудоспособна възраст;
- Наблюдава се негативна тенденция на увеличение на дела на населението в надтрудоспособна възраст, за сметка на намаление на населението в трудоспособна възраст;
- Регистрират се високи нива на смъртност, които значително превишават раждаемостта.

3.2. Обща картина на образователната система в община Елена

През учебната 2020/2021 година образователната система в община Елена обхваща:

- 5 детски градини (ДГ),;
- 1 средно училище (СУ), средищно;
- 2 основни училища (ОУ), от които 1 средищно и защитено едновременно;
- 1 начално училище (НУ), средищно;
- 1 обединено училище (ОБУ), средищно
- 1 Център за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР).

ДАНИ ЗА ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ КЪМ 31.12.2020 Г.**, **

Детска градина	Финансиране	Брой деца	Деца със СОП	Педагогически персонал	Непедагогически персонал
ДГ „Радост“ гр. Елена	общинско	134	2	11	10
ДГ „Вяра, Надежда и Любов“ с. Беброво	общинско	21	0	2	3,25
ДГ „Щастливо детство“ с. Константин	общинско	25	0	2	3,25
ДГ „Приказен свят“ с. Майско	общинско	40	0	5	6,25
ДГ “Мир“ с. Каменари	общинско	14	0	2	2,25
общо		234	2	21	19

*По данни на НЕИСПУО

ДАНИ ПО ГОДИНИ ЗА ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ **

	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
	Общо	Общо	Общо	Общо	Общо
Общо за страната	232025	224380	220877	218767	217867
Велико Търново	7043	6745	6639	6547	6615
Елена	277	253	235	233	234

** По данни на НСИ

ДАНИ ЗА УЧИЛИЩАТА КЪМ 31.12.2018 Г.*

УЧИЛИЩА	ФИНАНСИРАНЕ	УЧЕНИЦИ						ПЕРСОНАЛ	
		дневна форма	Индивидуална /с/с СОП/	самостоятелна форма /над 16 г./	комбинирана форма /с/с СОП/	общо ученици	Ученици със СОП	педагогически специалисти	непедагогически специалисти
СУ „Иван Момчилов“ гр. Елена	общинско	468	6	12	6	492	27	49,5	18,5
НУ „Ил. Макариополски“ гр. Елена	общинско	78	-	-	-	78	3	9	3,5
ОБУ „Отец Паисий“ с. Майско	общинско	149	-	-	-	149	-	17	5,5
ОУ „Отец Паисий“ с. Константин	общинско	56	-	-	-	56	-	9	2,5
ОУ „Христо Ботев“ с. Беброво	общинско	31	-	-	-	31	2	9	2,5
Общо:		782	6	12	6	806	32	93,5	32,5

*По данни на НЕИСПУО

ДАННИ ЗА УЧИЛИЩАТА КЪМ 31.12.2020 Г.*

УЧИЛИЩА	ФИНАНСИРАНЕ	УЧЕНИЦИ						ПЕРСОНАЛ		
		дневна форма	Индивидуална /с/с СОП/	самостоятелна форма /над 16 г./	комбинирана форма /с/с СОП/	Индивидуална по здравословни проблеми	общо ученици	Ученици със СОП	педагогически специалисти	непедагогически специалисти
СУ „Иван Момчилов“ гр. Елена	общинско	471	6	12	1	1	491	24	54,5	17,5
НУ „Ил. Макариополски“ гр. Елена	общинско	72	-	-	3		72	3	10	3,5
ОБУ „Отец Паисий“ с. Майско	общинско	167	-	-	-		167	-	20	4,5
ОУ „Отец Паисий“ с. Константин	общинско	53	-	-	-		53	-	9	2,5
ОУ „Христо Ботев“ с. Беброво	общинско	24	-	-	-		24	-	7,5	2,5
Общо:		787	6	12	4	1	807	27	101	30,5

*По данни на НЕИСПУО

Към 31.12.2020 г. за учебната 2020/2021 година в общинските училища на територията на община Елена се обучават 878 ученици в дневна форма на обучение. Децата със специални образователни потребности към декември за учебната 2020/2021 година в общинските училищата са 26, а децата в детските градини - 2.

За изминалите две години броят на учениците е запазен. Наблюдава се увеличение на педагогическия персонал с 8%. При непедагогическия персонал в училищата се наблюдава намаление с малко над 6 %. Това предполага едно по-добро обгрижване и обучение на учениците.

Появиха се длъжности като ресурсен учител /към самото училище/, логопед, образователен медиатор, помощник-възпитатели. Увеличи се броят на шофьорите на автобуси/към училищата/ за превозване на пътуващите ученици.

В системата на образователните институции в общината е и Центърът за подкрепа за личностно развитие, който е приемник на Общинския детски комплекс и от учебната 2016/2017 година функционира съгласно чл. 49, ал. 1 от ЗПУО.

ЦПЛР осъществява общинската политика за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от 5 до 19 годишна възраст в община Елена, като организира и провежда дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата им в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство.

В Центъра за подкрепа за личностно развитие за учебната 2020/2021 година са утвърдени следните форми:

- Приложно изкуство за деца в детската градина;
- Живопис и приложни изкуства;
- Танцова формация за модерен балет – 2 гр.;
- Отдых, изкуство и спорт (през ваканциите) – 2 гр.;
- Изобразително изкуство;

- Спортни дейности (футбол);
- Английски език в ДГ – 2 гр.;
- Модерни танци в ДГ;
- Състав за народни танци;
- Танцово изкуство в ОУ с. Константин;
- Забавни и спортни игри (през ваканциите).

През учебната 2020/2021 г. в постоянните форми по интереси и за формите през летните месеци са записани 175 деца и ученици.

Макар за настоящата учебна година да не е застъпено, има практика да се работи с деца със СОП съвместно с Дневния център за деца и младежи с увреждания в града. Обучението се изразява в усвояване техниките на приложните изкуства. С част от творбите възпитаниците на Дневния център участват в организирани от Общината изложби по повод Коледа, Баба Марта, Великден, Деня на детето и др.

3.3. Материална база на учебните заведения

3.3.1 Състояние на материалната база в детските градини

Детските градини в селата Беброво, Палици и филиалът в с. Каменари работят в сгради, които не са били предназначени за тази дейност и в следствие са приспособени за целта. Въпреки това, към настоящия момент те отговарят на изискванията. Сградите на детските градини в Майско и Елена са строени с предназначение за целта. Те са и най-съвременни. Поради по-големите си финансови възможности те са и най-добре оборудвани, обзаведени и снабдени с учебно-технически средства.

От гледна точка на енергийна ефективност най-издържана е сградата на детската градина на двете училища в Елена. Те се отопляват чрез съвременна отоплителна инсталация, захранвана с пелети. В другите тече процес на подмяна на дограма, което донякъде намаляват загубите от енергия. В останалите сгради през зимния сезон отоплението е с твърдо гориво /дърва/, което като средства е нискобюджетно, но като безопасност и удобство е неудачно.

Единствено сградата на СУ „Иван Момчилов“ е пригодена с подход за хора с увреждания. В останалите сгради няма създадена достъпна архитектурна среда за деца със СОП. Тревожно е и посочената липса на деца със СОП в повечето училища и детски градини, което ни навежда на размисъл: дали наистина няма такива деца, или е по-лесно да не се посочват и да не се търсят специалните методи на обучение за тях.

Единствено в сградата на детската градина в Елена има отделно помещение за спортни дейности и занимания. В останалите детски градини такива помещения липсват., а дворното пространство не отговаря на съвременните условия относно съоръженията, предназначени за използване от деца. Изключение прави детската градина в с. Майско, където през 2018 г. е изградена съвременна и отговаряща на изискванията детска площадка.

В четирите детски градини от селата има нужда от външно саниране на сградите.

3.3.2. Състояние на материалната база в училищата

Системата на средното образование се състои от 5 училища, които функционират като едно средно училище, едно начално, едно обединено и две основни. Към СУ съществува несамостоятелно общежитие. В този вид те работят през последните 25 години - последно мрежата от училища на територията на общината е оптимизирана през 2001/2002 г. От 2018 г. училището в село Майско е преобразувано от основно в обединено, което дава възможност за непрекъснат преход от прогимназиален към първи гимназиален етап.

Всички училища се помещават в сгради, които са строени в различен период, но с предназначение за училища. Най-последно е строено разширението на СУ, което

приключва през 2003 г. със завършване на басейн към физкултурния салон. Единствено Началното училище в Елена няма собствена сграда и вече почти 30 г. „временно“ се помещава в крило от цялостния комплекс, ползвано преди това от СУ.

След извършеното саниране на сградите на двете училища в общинския център, те заедно с училището в с. Беброво се доближават максимално до съвременните изисквания за енергийна ефективност.

През годините в останалите училища са извършвани ремонти с различна степен на подновяване на материалната база.

Състояние на сградата на училището в с. Константин – там през 2009 г. е изцяло подменена вътрешната дограма, а понастоящем поетапно се подменя и външната. Ремонтирани са подовите настилки в 4 класни стаи.

Предимно със собствени средства много добре се поддържа сградата на училището в с. Майско. Там през 2007 г. е подменена вътрешната дограма, а през годините основно са ремонтирани и външната дограма, някои от приземните помещения. Началото на учебната 2015/2016 година училището започна след основно шпакловане и боядисване на всички класни стаи и коридори. Това е най-добре стопанисваната сграда към настоящия момент. Там е извършен и ремонт на оградата, а дворното пространство е облагородено и добре поддържано. Във връзка с промяна на статута на училището и след спечелен проект от община Елена, предстои изграждане на разширение с класни стаи и физкултурен салон. Ще бъде извършено саниране на старата сграда и е предстояща промяна на начина на отопление.

Спортната база е най-добре развита в СУ - два салона и спортна площадка. Във всички останали училища е недостатъчна и в състояние неотговарящо на съвременните изисквания – пригодена стая в НУ, ремонтирани и пригодени бивши трапезарии в селските училища. Дворните пространства в тях имат игрища за най-често срещани спортове. В Майско е направено обзавеждане на стая за фитнес. Последно, преди повече от 10 г., е ремонтирана спортната площадка в СУ. В останалите училища спортните площадки се нуждаят от основно преасфалтиране или адаптиране към изискванията за ползване от деца. НУ няма собствена спортна площадка.

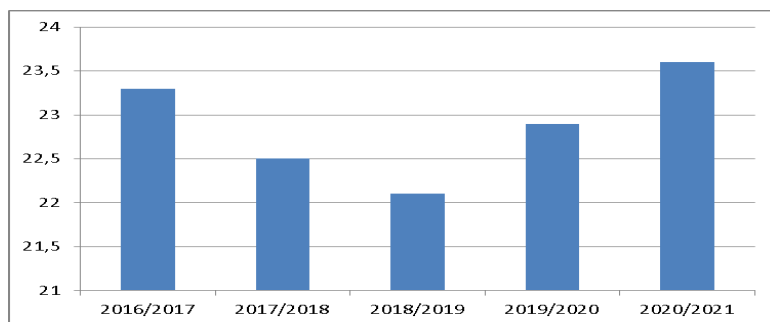
Локална отоплителна инсталация съществува в СУ, НУ и в училището в Константин. В първите две инсталацията е обща и се захранва с пелети. В Константин котелът може да работи с въглища и дърва.

3.4. Брой деца/ученици, пълняемост на групите/класовете. Форми на обучение

3.4.1. Деца в детските градини

Учебна година	Брой деца	Брой групи	Пълняемост
2016/2017	233	10	23,3
2017/2018	223	10	22,3
2018/2019	221	10	22,1
2019/2020	229	10	22,9
2020/2021	236	10	23,6

Настоящата диаграма изразява пълняемостта на групите в ДГ през последните 5 учебни години

Данните са взети към началото на всяка учебна година от НЕИСПУО (<https://am.mon.bg/>).

Пълняемостта за различните детски градини силно зависи от броя на групите в тях. При еднотрупните тя отговаря на действителния брой деца и няма възможност за промяна. Такава възможност има единствено в ДГ в Елена и ДГ в с. Майско, където обаче възрастовата структура на децата не позволява свободното им преместване. Забелязва се вариране на стойностите в относително тесни граници.

ДАНИИ ПО ГОДИНИ ЗА ДЕЦА, ГРУПИ И ПЪЛНЯЕМОСТ ЗА СТРАНАТА **

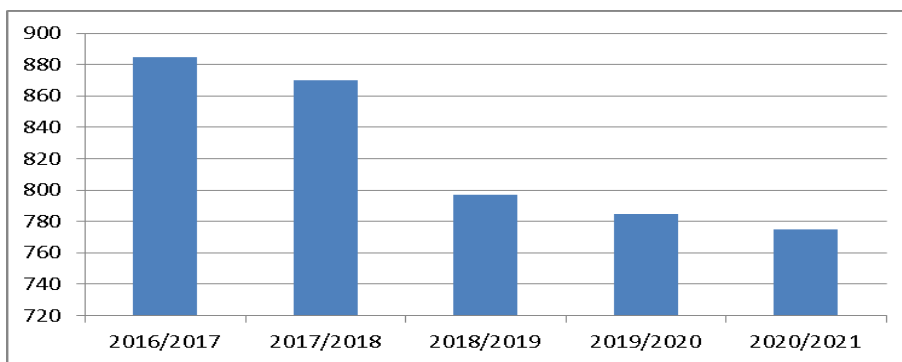
	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
	Общо	Общо	Общо	Общо	Общо
Общо за страната	232025	224380	220877	218767	217867
групи	10115	9576	9355	9285	9310
пълняемост	22,94	23,43	23,79	23,56	23,40

** По данни на НСИ

Сравнението на данните показва, че стойностите за община Елена варират или са близки до стойностите за страната.

3.4.2. Ученици в училищата

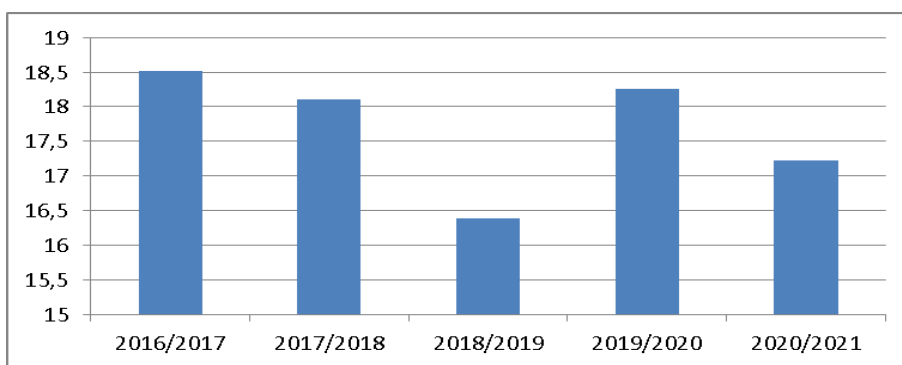
Учебна година	Брой ученици	Пълняемост на паралелките
2016/2017	885	18,51
2017/2018	870	18,1
2018/2019	797	16,38
2019/2020	785	18,26
2020/2021	775	17,22

Настоящата диаграма изразява броя на учениците в училищата от община Елена през последните 5 години.

Данните са взети към началото на всяка учебна година от НЕИСПУО (<https://am.mon.bg/>).

Пълняемостта за различните училища силно зависи от броя на паралелките от класовете в тях. При класовете с една паралелка тя отговаря на действителния брой ученици и няма възможност за промяна.

Настоящата диаграма изразява следната пълняемост на паралелките в училищата от община Елена през последните 5 години.

Данните са взети към началото на всяка учебна година от НЕИСПУО (<https://am.mon.bg/>).

3.4.3. Форми на обучение и видове подготовка.

Във всички училища основната форма на обучение е дневната, като се следва тенденцията, която се налага от образователното министерство, към увеличаване на броя на децата, обхванати от целодневно обучение. В различна степен през годините е била застъпена и самостоятелната форма на обучение, която в момента се провежда само в СУ.

Индивидуалната форма на обучение е застъпена дотолкова, доколкото инцидентно възниква нуждата от нея за деца със СОП или такива, отсъствали продължително от училище по уважителни причини. В СУ се предлага и комбинирана форма на обучение. Тя е сравнително нова и се прилага за децата със СОП, когато възможностите за обучение в дневна форма са изчерпани.

Профилирано и професионално образование се получава в СУ „Иван Момчилов“, което като най-голямото училище в общината поема отговорността да удовлетворява търсенето на средно образование, различно от общообразователното. Тук предлагането е според наличната материална база, квалификацията на кадрите и търсенето на учениците.

Втора учебна година се осъществява прием в професионални паралелки в обединеното училище в село Майско. Перспективата за учениците приемани в тези паралелки е да продължат обучението си през втория гимназиален етап в средното училище в общинския център.

3.5. Пътуващи ученици, състояние на пътната мрежа

Единствено училището в с. Константин няма пътуващи деца. Всички останали 4 училища от учебната 2020/2021 година са в Списъка на средищните училища.

Пътуването до средищните училища се осъществява с училищни автобуси, собственост на Община Елена. С всяка година броят на пътуващите деца нараства и в последните години е около двеста. В момента има 6 училищни автобуса.

За пътуващите ученици е обезпечено целодневно обучение и обедно хранене.

Към град Елена пътуват деца от западната и източна част на общината, както и от направлението към с. Каменари. Тук идват и децата от цялата община в гимназиалните класове.

Към Беброво пътуват деца от Каменари, Палици и селата около Беброво.

Към училището в с. Майско пътуват ученици от Константин и от близките населени места на съседните община Сливен и община Котел.

Пътищата, по които се возят деца, са в добро състояние и през зимния сезон се поддържат преимуществено.

3.6. Обхват на децата и учениците, подлежащи на задължително обучение в предучилищното и училищното образование

Обхващането на децата и учениците в задължителна училищна възраст (до 16 години) се следи още от подготвителните групи и класове, като целта е да не остане необхванато дете. Подготвителни групи за задължително обучение на децата 2 години преди постъпване в първи клас има във всички детски градини.

Общинска администрация ежегодно изготвя списъци на децата, подлежащи на задължително предучилищна образование и на тези, които трябва да постъпят в първи клас, и ги предоставя на училищата и детските градини.

Грижата за обхващане и задържане на децата и учениците в учебните заведения е обща и се реализира с координираност между образователните учреждения, общинската администрация, дирекция „Социално подпомагане“ и МКБППМН. Успешно работи и Механизмът за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. Негова цел е да подобри междуинституционалното взаимодействие и да се определят функциите и задълженията на всички отговорни страни, за да се постигне по-пълно обхват и задържане в системата на образованието на децата и учениците в задължителна предучилищна и училищна възраст.

Посещаемостта в училище е проблем най-вече за ученици от социално слаби семейства, чийто майчин език е различен от българския. В резултат от тясното взаимодействие между образователните институции и Дирекция „Социално подпомагане“ се наблюдава положителен ефект на намаляване на неизвинените отсъствия.

В последно време се наблюдава тенденция немалка част от родителите, търсейки поминък извън общината, да оставят децата и учениците при роднини. От това произлиза слабият контрол, липсата на мотивираност за учене и лоша дисциплина. Често такива ученици заради провинения попадат в обхвата на МКБППМН. Не са рядко и случаите, когато двамата родители преценяват, че за децата им ще е по-добре да са при тях и по този начин те отпадат временно или окончателно от училище.

Причините за отпадане от училище могат да бъдат групирани, както следва:

- Икономически - ниски доходи на семействата, безработни родители, които не могат да обезпечат образованието на децата си;
- Социални - ранни бракове и майчинство, родителска незаинтересованост, липса на контрол от страна на семейството, отрицателно въздействие от страна на средата, лоши битови условия, влияние на различни криминогенни фактори, миграция;

- Личностни – образованието не е приоритет за семейството, липса на мотивация за учене, негативно отношение към училището, трудности в общуването с учители и съученици.

4. Обща и допълнителната подкрепа за личностно развитие

Изхождайки от философията на приобщаващото образование, че всяко дете, във всеки един момент от своя живот, може да има нужда от подкрепа, Законът за предучилищното и училищното образование прави разграничение на видовете подкрепа за личностно развитие на обща и допълнителна.

Съгласно чл. 176 на Закона за предучилищното и училищно образование подкрепата за личностно развитие се осигурява на всички деца и ученици в съответствие с индивидуалните им потребности и цели да осигури за децата и учениците подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им.

Подзаконовият акт, регламентиращ подкрепата за личностно развитие е Наредбата за приобщаващото образование на МОН. Тя урежда обществените отношения, свързани с осигуряване на приобщаващото образование на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование, както и дейността на институциите в тази система за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Приобщаващото образование, като част от правото на образование, е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активизиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им. Общата подкрепа за личностно развитие се предоставя от учителите и от други педагогически специалисти в детската градина, училището или в центъра за подкрепа за личностно развитие. Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя в зависимост от плана за подкрепа на детето или ученика, в който се определят конкретните дейности за допълнителната подкрепа за личностно развитие и необходимите специалисти за предоставянето на подкрепата. На децата на 5 и 6 години в подготвителните групи в детските градини или в училищата, на които не е извършено ранно оценяване от 3 години до 3 години и 6 месеца, се извършва оценка на риска от обучителни затруднения.

Общата подкрепа

Процедурата по оказване на обща подкрепа за личностно развитие стартира чрез т.н. ранно оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и се извършва на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца при постъпване за първи път на детето в детската градина.

Общата подкрепа за личностно развитие в детската градина и в подготвителните групи за задължително предучилищно образование в училището, която е насочена към всички деца в групата и гарантира участието и изявата им в образователния процес и в дейността на детската градина, включва:

- екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
- занимания по интереси;
- грижа за здравето;
- ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;

- поощряване с морални и материални награди;
- дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
- логопедична работа.

Общата подкрепа за личностно развитие **в детската градина и в подготовителните групи** за задължително предучилищно образование в училището, която е насочена към превенцията на обучителните затруднения, включва:

1. обучение чрез допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
2. дейности за прилагане на програми за психомоторно, познавателно и езиково развитие;
3. индивидуална и групова работа при установени езикови и/или емоционално-поведенчески, и/или сензорни затруднения.

Общата подкрепа за личностно развитие **в училището**, която е насочена към всички ученици в класа, гарантира участието и изявата им в образователния процес и в дейността на училището и включва:

- екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
- допълнително обучение по учебни предмети;
- допълнително консултиране по учебни предмети;
- кариерно ориентиране на учениците;
- занимания по интереси;
- библиотечно-информационно обслужване;
- грижа за здравето;
- осигуряване на общежитие;
- поощряване с морални и материални награди;
- дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
- дейности за превенция на обучителните затруднения;
- логопедична работа.

В центровете за подкрепа за личностно развитие, с изключение на центровете за специална образователна подкрепа, както и в Националния дворец на децата се осъществява обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Всички тези дейности дават възможност да се достигне до всяко дете и ученик и да бъдат подкрепени в ученето, участието и разгръщането на неговия потенциал.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие по чл. 187 на ЗПУО включва:

- работа с дете и ученик по конкретен случай;
- психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
- осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
- ресурсно подпомагане.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици:

- със специални образователни потребности;
- в риск;
- с изявени дарби;
- с хронични заболявания.

С въвеждането на ЗПУО групата деца, които се възползват от подкрепа е много по-широка от тази в преди години действащите нормативни актове.

Дейности, които не могат да се извършат самостоятелно от всяко училище, а изискват координирана общинска политика, са:

- психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
- осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- ресурсно подпомагане.

5. Механизми за осъществяване на личностна подкрепа в община Елена

5.1. Работа с талантиливи деца

Освен в Центъра за подкрепа за личностно развитие и кръжоците и клубовете по интереси в детските градини и училищата община Елена предоставя и следните възможности за откриване на детските дарби и развитие на талантите:

- Школа по изкуствата – разкрити класове по акордеон, гъдулка, пиано, пеене.
- Градска библиотека – Детски отдел, който предлага разнообразен избор литература за детска и ученическа възраст
- Народни читалища – в община Елена има 19 читалища, които развиват богата дейност. Най-активно детско и ученическо присъствие има в НЧ „Напредък – Елена – 1863“ и НЧ „Надежда – 1870“ с. Беброво. В последните две години все повече деца посещават и дейностите на читалище „Искра – 1900“ в с. Константин и НЧ „Иван Комитов 1924“ с. Каменари. В наситения общински Календар на културните събития децата и учениците имат възможност да изявяват разностранните си таланти.
- Своите спортни заложи младите хора от Елена развиват в спортните клубове по джудо, борба, футбол и спортно ориентиране.
- В летния сезон към МКБППМН работи „Лятна академия“ за децата от най-големите села Беброво, Константин, Майско и Каменари. Тя, освен че осмисля свободното време на децата и учениците, им дава сериозни знания по гражданско образование и превенция на негативни прояви и последствия. През лятото на 2020 г., предвид усложнената ситуация от Ковид, се провеждаха дейности на открито за деца в задължителна предучилищна възраст и извънкласни дейности по интереси в ЦПЛР.

Ежегодно Общината разработва Общинска програма за закрила на детето, в която са заложи мерки за насърчаване на творческите заложи на деца с изяви дарби в областта на науката, изкуството и спорта, която се приема от Общински съвет.

Доказателство за таланта на еленските деца са спечелените конкурси, престижни класирания в олимпиади, спортни първенства и турнири. Грижата за откриване и поощряване на даровитите деца е обща и това започва от детските градини, където има сформирани групи по интереси.

Ежегодно се организират културни и спортни събития, в които се изявяват ученици от петте училища. Утвърдилите се формати „Сцена на талантите“ и „Не на агресията“ привличат по над 200 участници от всички населени места.

Танцовите формации „Балканджийче“, „Виктори“, „Кадифе“, „Балкански ритми“ и „Самодиви“ имат богата история и са неотменна част от културния живот на града. Групи за танци работят и представят постиженията и на децата в училищата от селата.

Оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици с изяви дарби се извършва от екипа за подкрепа за личностно развитие на детето или ученика, чийто състав включва учителите в групата в детската градина/класния ръководител и

учителите, които преподават на ученика в училището, психолог или педагогически съветник, или от специалистите, които обучават или тренират ученика в център за подкрепа за личностно развитие или в спортен клуб. Оценяват се конкретните области на изявените дарби и способности.

5.2. Работа с деца и ученици със СОП

Оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици, за които има индикации, че са със специални образователни потребности, се извършва от екипа за подкрепа за личностно развитие на детето или ученика, чийто състав включва психолог, логопед, ресурсен учител, а при деца и ученици с увреден слух или с нарушено зрение - и рехабилитатор на слуха и говора или учител на деца и ученици с нарушено зрение, учителите в групата в детската градина/класния ръководител и учителите, които преподават на ученика в училището. Оценяват се познавателно развитие, комуникативни умения, социални умения, физическо развитие, адаптивно поведение, психични реакции, семейно функциониране.

Понятието специални образователни потребности е определено в нормативните актове на Министерството на образованието и науката. СОП могат да имат деца, които срещат различни затруднения в обучението си, поради:

- Сензорни увреждания (нарушено зрение или увреден слух);
- Физически увреждания;
- Умствена изостаналост;
- Езикови-говорни нарушения;
- Специфични обучителни трудности;
- Емоционални или поведенчески;
- Нарушения на общуването и комуникацията;
- Хронични заболявания, които водят до СОП;
- Множество увреждания.

В последните години се утвърди интегрираното обучение, при което детето независимо от вида на увреждането е включено в общата образователна среда. Това се осигурява чрез изграждането и функционирането на подкрепяща среда, която включва подходящи архитектурни и социално-битови условия, индивидуалните образователни програми, екипи от специалисти, специални учебно-технически средства и апаратура, дидактически материали и помагала.

Картината за община Елена към началото на учебната 2020/2021 г. е следната :

Детска градина/училище	Брой деца/ученици със СОП
ДГ „Радост“ гр. Елена	2
НУ „Ил. Макариополски“ гр. Елена	3
СУ „Ив. Момчилов“ гр. Елена	24
Общо	29

5.3. Разпределение по класове

Клас	СУ „Иван Момчилов“	НУ „Ил. Макариополски“
I	-	-
II	2	1
III	-	1
IV	1	1
V	3	-
VI	3	-

VII	2	-
VIII	5	-
IX	2	-
X	3	-
XI	1	-
XII	2	-

5.4. Разпределение по отношение покриване на държавните образователни стандарти за учебно съдържание:

Училище/ детска градина	напълно покриват ДОС	отчасти покриват ДОС	не покриват ДОС
СУ „Иван Момчилов“	-	24	-
НУ „Ил. Макариополски“	-	3	-
ДГ „Радост“	-	2	-
Общо:	-	33	-

6. Възможности за осигуряване на подкрепа за личностно развитие в община Елена извън образователните институции

6.1. Дневен център за деца и младежи с увреждания

Към началото на 2020 година в Дневния център за деца и младежи с увреждания социални услуги ползват 48 потребители, от които 9 са деца са на възраст от 3 до 7 г., 27 са от 7 до 15-годишни, 1 е между 16 и 18 години и 5 са над 18-годишна възраст 6 потребителя са преустановили връзки с институцията. 24 потребителя са момичета, а 18 са момчета.

Децата и младежите, които ползват социални услуги, са с различни заболявания – ДЦП, Синдром на Даун, сколиоза, други гръбначни изкривявания и плоскостъпие, аутизъм. Някои от тях са на ресурсно подпомагане в училище и поради тази причина ползват педагогическа подкрепа и психолог в ДЦДМУ. Посетителите на Дневния център са от град Елена, с. Константин, с. Каменари, с. Руховци, с. Буйновци. Центърът предоставя транспорт на потребителите ежедневно.

Дневният център за деца с увреждания разполага със следните специалисти:

- ръководител
- рехабилитатор;
- психолог;
- логопед;
- специални педагози – 2 бр.;
- възпитатели – 2бр. ;
- медицинска сестра,
- социален работник.

Също така спомагателни длъжности като: шофьор, огняр, счетоводител.

В Дневния център идва кинезитерапевт от гр. София, който прави преглед на децата и дава насоки на специалистите. Психологът също осъществява контакти и с други специалисти, работи с децата като използва различни методики. Педагозите подпомагат учениците в подготовка на домашните работи, включват децата в дейности по арт терапия, трудотерапия и други. Правят декупаж, изработване на свещи, мартеници, работа с пирограф и с глина. Изработват се различни сувенири, които впоследствие биват продавани, а със събраните средства са водени на екскурзии или се правят дарения на нуждаещи се лица.

През летните месеци на децата и младежите се осигуряват забавления като барбекю, къпане в басейн и др. Включват се в различни изложби и конкурси през годината. Празнува се Коледа, Баба Марта и 1-ви юни.

Всяка година децата посещават в гр. Велико Търново Детски център „Роси“, където им се прави благотворително коледно парти.

Ежегодно се извършва супервизия на институцията и персоналът участва в тиймбилдинг.

6.2. Център за ранна интервенция на уврежданията

От края на месец юни 2016 година Община Елена реализира Проект „Услуги за ранно детско развитие в община Елена“- договор BG05M9OP001-2.004-0015-C01 финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014 – 2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Проектът предоставя подкрепа на деца в най - ранна детска възраст и на техните семейства за подобряване на достъпа до здравна грижа, формиране на родителски умения, подобряване на семейната среда, повишаване на училищната готовност за включване в образователната система, както и предотвратяване на настаняването на деца в специализирани институции. Чрез подобряване на готовността на децата за включване в образователната система и подкрепата за формиране на родителски умения сред уязвимите групи родители, се цели да се ограничи и предаването на бедността между поколенията. За 2020 г. през Центъра са преминали над 126 деца и родители, които са били потребители на услугата.

С реализирането на дейностите по проекта ще се постигне:

- повишено общо благосъстояние и здравен статус на децата;
- формирана култура за правилно отглеждане на деца;
- разширен обхват на услугите, свързани с грижа за децата;
- изграден механизъм за достъп до услугите и постигната информираност на общността;
- повишена училищна готовност на децата;
- повишен капацитет за междусекторно сътрудничество;
- мобилност.

Изпълнението на дейностите по проекта дава възможност да се създаде мрежа от интегрирани услуги за ранно детско развитие, да се анализират конкретните резултати, което от своя страна ще даде визия за качеството на предоставяните услуги за ранно детско развитие в община Елена, както и за постигане на основната цел на Националната стратегия за детето 2008-2018 г., а именно осигуряване на условия за ефективно упражняване на правата и подобряване качеството на живот на децата като условие за свободното и пълноценното им личностно развитие.

Основните **целеви групи** по проекта деца в риск (0-7 г.) са:

- деца от уязвими етнически групи;
- деца, чиито родители са безработни;
- деца, чиито родители получават социални помощи;
- деца без личен лекар или чийто личен лекар не е педиатър;
- деца, чиито родители не са здравно осигурени;
- деца, не посещаващи детска градина;
- деца, за които родителите не полагат достатъчна грижа;
- деца с увреждания и здравословни проблеми.

Друга целева група са родители:

- родители от уязвими групи и получаващи социални помощи;
- безработни и самотни родители;

- родители на 3 и повече деца;
- бъдещи родители от уязвими групи;
- родители (най-вече майки) в рискована възраст;
- родители, живеещи в лоши битови условия;
- родители, които не полагат достатъчна грижа за децата си;
- родители на деца с увреждания;
- родители на деца със здравословни проблеми и деца във висок риск;
- здравно неосигурени родители.

Провеждат се летни групи – училища, в които се развива и се съхраняват когнитивните и социални умения в предучилищното образование. В летните училища образователните елементи се комбинират с игри и дейности, обогатяващи познанията на децата за обкръжаващия свят, като се предоставят дейности за подобряване на предучилищната подготовка.

6.3. Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни

През годините МКБППМН се утвърди не само като коригираща отклоненията от нормалното поведение в обществото на младите хора, но и със силната си превантивна дейност, която се изразява в масови кампании, концерти, спортни събития.

Най-честите противообществени прояви на малолетни и непълнолетни са кражби, повреда на имущество, нанасяне на лека телесна повреда.

Комисията работи в непрекъснато взаимодействие с инспектор от Детската педагогическа стая, РУ МВР, Районна прокуратура - Елена, УКБППМН и отдел „Закрила на детето“.

Със средства от бюджета на Местната комисия е създаден Консултативен кабинет, където имат условия да работят 5 обществени възпитатели.

МКБППМН оказва съдействие на учебните заведения за ограничаване на отпадането от училище на деца в криминогенен риск и такива с противообществени прояви.

Вече е традиция през летния сезон към МКБППМН работи „Лятна академия“ за децата от най-големите села Беброво, Константин, Майско и Каменари. Тя освен, че осмисля свободното време на децата и учениците им дава сериозни знания по гражданско образование и превенция на негативни прояви и последствия.

Съвместно с училищните власти, Дирекция „Социално подпомагане“ и инспектор ДПС се откриват малолетни и непълнолетни, които се нуждаят от помощ и се вземат мерки за тяхната социална защита и развитие.

6.4. Общински документи

За осъществяване на политиката в сферата на образованието в Община Елена са приети и действат следните документи:

- Правилник за устройството и дейността на Център за подкрепа за личностно развитие град Елена (предстоящо);
- Общинска програма за насърчаване на творческите заложби на деца с изявени дарби в областта на науката, изкуството и спорта (ежегодна);
- План за действие на община Елена за подкрепа на интеграционните политики 2014-2020 г.;
- План за младежта в Община Елена (ежегодно)
- Годишен план за развитие на социалните услуги в Община Елена за 2020 и 2021г. за изпълнение на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги 2016-2020 г.;
- Общинска програма за закрила на детето (ежегодно);
- Програма за развитие на читалищната дейност в община Елена (ежегодно)

7. Обобщение

ПОЛОЖИТЕЛНО ВЛИЯНИЕ	ОТРИЦАТЕЛНО ВЛИЯНИЕ
1. ИКОНОМИЧЕСКИ ФАКТОРИ	
<ul style="list-style-type: none"> · Наличие на действащ механизъм за финансиране на делегираните от държавата дейности и местни дейности приходи по бюджета. · Определен стандарт за издръжка на дете и ученик. · Прилагане на Системи за финансово управление и контрол. · Деконцентрация и децентрализация на правомощията на разпоредителите с бюджет. · Наличие на квалифициран и опитен екип от преподаватели и треньори за дейности по направления, за обучение на деца и ученици в свободното от училище време. · Наличие на нормативни актове в областта на подкрепата за личностно развитие. · Развита мрежа от квалификационни форми, насочени към преподавателите, работещи с деца със СОП. · Създаден регламент за заплащане на дейностите за подкрепа, провеждани от учителите, и наличие на финансов ресурс. · Възможност за използване на ресурс от МКБППМН. 	<ul style="list-style-type: none"> · Нестабилно икономическо състояние на общината. · Нисък брой на децата, което в рамките на бюджетната година води до несъответствие с реалната пазарна икономика на услугите, доставките, материалите и др. в малките училища. · Слаб интерес от развитие и обучение на част от учениците и техните родители поради трудна реализация на пазара на труда. · Демотивация за учене от ниското заплащане на висококвалифициран труд в региона. · Липсват средства за неотложни ремонтни работи и доставяне на оборудване за осигуряване на по-добри условия за творчески занимания. · Недостатъчни възможности за участие на ЦПЛР в Национални програми на МОН - за проектно финансиране. · Месечни такси, ограничаващи някои ученици, деца в риск – при наличие на безплатни СИП, ЗИП , групи по проекти в училищата. · Ограничен достъп до услуги в подкрепа на личностното развитие на учениците от селата. · Липса на традиции за подпомагане с дарения на учебни материали, консумативи, спортни пособия – от родители, НПО, клубове, институции. · Недостатъчност на финансирането на дейностите в спортните клубове и читалищата.
2. КУЛТУРНИ И СОЦИАЛНИ ФАКТОРИ	
<ul style="list-style-type: none"> · Най-голямо значение имат вида на предлаганите форми, начина по който се предлагат, значимостта на получените знания и престижността на изявите. · Създадени са условия за удовлетворяване интересите, желанията и потребностите за личностно израстване и реализация на децата и учениците в свободното от учене време. · Създадени разнообразни условия за изява и участия в конкурси, конференции, олимпиади, спектакли, състезания, 	<ul style="list-style-type: none"> · Отрицателно влияние на обществото, социалната, информационната и неформална среда и медии върху възпитанието на учениците и мотивите за учене. · Недостатъчно заплащане на труда на преподавателите и хората работещи с деца в извънучилищните учреждения. · Ниска заинтересованост на родителите. · Нисък социален статус на извънучилищните учреждения, предоставящи възможности за обучение

празнични програми, изложби, открити занимания и др. на всяко дете и ученик, участващо във формите на извънкласна дейност.

- Осигурени условия за надграждане на получените в училище знания, умения и компетентности на учениците и повишаване мотивацията за активно учене.

- Създадени условия за максимално прилагане на практика на усвоените знания и формиране на личностни качества.

- В общественото пространство ЦПЛР има своето престижно място, като център за подкрепа и развитие на творческите заложби на деца и ученици, за пълноценно осмисляне на свободното време и участие в културния календар на града.

- Наличие на гъвкава организация на формите и график на занимания, съобразно свободното време и интереси на участниците включително и през лятната ваканция.

- Осигуряване на свободен избор и достъп до учебните групи, чрез заявления за участие, анкетно допитване и проучване на потребностите от практически занимания.

- Създаден много добър микроклимат на работа и взаимоотношения между педагозите, деца, ученици, родители, позитивен организационен климат, създадени условия за сътрудничество и ефективна комуникация.

- Създадени условия за професионално насочване на подрастващите и прилагане на практика на усвоените умения в учебните групи

- Осигурена творческа свобода за педагози и треньори, за възможно най-пълно реализиране заложбите на децата и учениците в научните, спортни и художествено-творчески дейности.

- Създадени традиции за партньорство и съвместни инициативи в подкрепа на деца и ученици с местни образователни и културни институции.

- Обучението във формите е насочено към професионално формиране на умения и компетенции с дълготрайно значение в

на децата.

- Предпочитания за мигриране в чужбина.
- Липса на контрол върху навлизащата чрез интернет информация и мобилни устройства в ежедневието на учениците и децата.

- Намалване броя на децата (ниска раждаемост), поради липса на работа и възможности за реализация на младите хора и изселването им от общината.

- Засилващи се процеси на задълбочаващ се дисбаланс в териториалното разпределение на населението - съсредоточаване на хората в активна възраст в големите и областните градове и застаряването на населението в селата.

- Затруднения за графика на заниманията по групи в извънучилищните дейности, поради въвеждане на целодневна организация на учебния ден в училище;

<p>съответствие с динамиката на социалната, технологична и икономическа среда.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Децата и учениците на града завоюват призови места от конкурси, провеждани и извън общината. 	
3. ТЕХНОЛОГИЧНИ ФАКТОРИ	
<ul style="list-style-type: none"> · Внедрени са съвременни технически средства за управление, обучение и комуникации; · Разнообразие от съвременни учебно-технически средства за реализиране на образователно-възпитателната програма. · Наличие на софтуерни програми за финансово обслужване и отчетност на дейността, дневници за учебни групи и друга документация, съгласно нормативни изисквания; 	<ul style="list-style-type: none"> · Липса на средства за закупуване и обновяване на вече остарелите технически средства и ИКТ пособия в малките училища и детски градини. · Висока цена на материалите и консумативите и веществена издръжка на дейностите за деца и ученици.
4. ТРУДОВИ РЕСУРСИ	
<ul style="list-style-type: none"> · Наличие на висококвалифицирани педагогически кадри в общината. · Педагогическата колегия е с много добра квалификация и опит, отговорно отстояваща професионалните си ангажименти; · Екипност, партньорски взаимоотношения с колеги от училищата в общината; · Разкриване и развиване талантите и възможностите на учениците и доброто им представянето в конкурси, състезания и олимпиади; 	<ul style="list-style-type: none"> · Доставчиците на ресурси - университети, центрове за квалификация и преквалификация предлагат такива, които не съответстват на изискванията в системата на предучилищното и училищното образование. · Липса на специализиран персонал за осигуряване на учебно-тренировъчния процес и поддържане на безопасни условия на труд. · Недостатъчност на партньорски взаимоотношения на педагогическите екипи с научни, информационни, културни и спортни институции и читалища за съвместни дейности.
5. ФИНАНСОВИ РЕСУРСИ	
<ul style="list-style-type: none"> · Директорите на институции в системата на образованието са второстепенни разпоредители с финансови средства. · Редовно финансиране, гарантиращо финансова стабилност на институциите в системата на образованието. · Съществуват възможности за реализация на собствени приходи. · Бюджет, осигурен от държавна субсидия и общинско дофинансиране от събраните такси. · Нарастващ дял на държавно финансираните на заниманията по интереси. 	<ul style="list-style-type: none"> · Недостатъчен стандарт за един ученик в ЦПЛР; · Липса на държавна политика по финансиране на квалификацията на персонала в ЦПЛР; · Недостатъчни средства за основен ремонт и придобиване на дълготрайни активи за обща подкрепа и личностно развитие.
6. ЗАКОНОДАТЕЛСТВО	
<ul style="list-style-type: none"> · Наличие на Закон за предучилищното и 	<ul style="list-style-type: none"> · Прекалено сложна и все още неусвоена

<p>училищно образование</p> <ul style="list-style-type: none"> · Разработване и утвърждаване на програма за развитие на средното образование. · Разработване и актуализиране на закони и подзаконови нормативни документи. · След приемане Правилник на ЦПЛР цялостната дейност протича съгласно утвърдените от МОН, РИО и кмета на Община Елена планове за дейността, учебни програми, Поименно разписание и бюджет за учебната година · Създаден регламент в ЗПУО и Наредбата за приобщаващо образование за провеждане на дейности и работа от разстояние в електронна среда при условията на възникнала необходимост. 	<p>нормативна база в областта на подкрепата за личностно развитие.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Свиване на свободното време на децата с въвеждане на целодневното обучение. · необходимост от запознаване и усвояване на нормативните актове в областта на закрила на детето и социалната сфера.
<p>ВЪЗМОЖНОСТИ</p>	<p>ЗАПЛАХИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> · Наличие на възможност за подкрепа при реализиране на местните политики в сферата на личностното развитие чрез финансовите инструменти на ЕС – Структурните фондове и др. програми, включително от други донори. · Внедряване на добри европейски практики в сферата на извънкласните дейности. · Развитие на публично-частното партньорство. · Активно сътрудничество и разширяване връзките с НПО и други организации и институции с цел реализиране на партньорски проекти и съвместни инициативи. · Включване на родителите в инициативи на школите и в съвместни дейности и изяви. · Тясно сътрудничество между училища и ЦПЛР за насочване на талантливите деца към школите, както и деца с проблеми с цел превенция. · Съхраняване на предлаганите направления с групи по интереси и разширяване на спектъра от дейности на ЦПЛР и Школа по изкуствата. · Създаване на подходяща образователна среда и оборудване за подкрепа и развиване на способностите и уменията на 	<ul style="list-style-type: none"> · Обезлюдяване на територията · Свиване на свободното време на децата с въвеждане на целодневното обучение. · Слабо участие с проекти в оперативните програми. · Опасност от рестриктивен бюджет през следващите години. · Негативно отношение на обществото към образованието. · Изоставане от съвременните тенденции в образователната система при използване на ИКТ. · Липса на ясно регламентирана държавна политика. · Изменения в законовата уредба. · Недостигащи финансови средства за осигуряване на подходяща образователна среда, съгласно държавните образователни изисквания.

<p>учениците, в съответствие с държавните образователни стандарти.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Разработване на Общинска стратегия и програма за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от община Елена и план за провежданите дейности. · Възлагане на ресурсното подпомагане на разкрит или преобразуван общински център за специална образователна подкрепа и/или на лицензирани доставчици на социални, по ред и условия определени със ЗПУО и Наредбата за приобщаващото образование. 	

8. Изводи:

След влизането в сила на Закона за предучилищното и училищното образование, Наредбата за приобщаващото образование и извършената оптимизация на училищната мрежа, системата за предучилищно и училищно образование (СПУО) в Община Елена обхваща следните законодателно установени институции: 5 общински детски градини, 5 училища, един общински център за подкрепа за личностно развитие.

Слаба е връзката с център за специална образователна подкрепа специализирано обслужващо звено (Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование).

В Община Елена трябва да бъде изградена добре функционираща СПУО за обезпечаване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие, която се осигуряват там, където са детето и ученикът – в детските градини, в училищата и в ЦПЛР и Школа по изкуствата.

Регистрирани са потребности от предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие за деца и ученици със СОП, с изяви дарби и с увреждания.

Съществуват условия за подобряване на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците и от институциите и структурите и доставчиците на социални услуги.

Съществуващият ЦПЛР и Школа по изкуствата трябва да отговорят на новите предизвикателства и да предложат нова визия за развитие пред традиционните образователни модели и традиционните форми на общуване. Ясно и категорично фокусът трябва да падне върху развитието на личността на детето и ученика, с неговата автономност и свобода на избор, право на личен стремеж към преуспяване и благоденствие, принадлежност, участие и отговорност към множество общности и групи едновременно.

На територията на Община Елена няма общински център за ресурсно подпомагане, а при установяване на потребност от такава подкрепа, грижата за децата и учениците може да бъде възлагана да лицензирани доставчици на социални услуги и/или да се търси нейното осъществяване от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

Съществува необходимост от прилагане на активна политики за реализиране на проекти, финансирани със средства по различните оперативни програми на Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС, както и чрез други фондове и програми, за да се осигури допълнителен финансов ресурс и дългосрочно положително въздействие върху местната общност.

Организирането и осигуряването на дейностите за подкрепа на личностното развитие на територията на община Елена е динамичен процес, който подлежи на оптимизиране в съответствие с разпоредбите на ЗПУО и Наредбата за приобщаващото образование, с

променящите се потребности на образователната система и налага координираност между всички участници в образователния процес и органи на управление на централно и местно ниво, с цел осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията на всяко дете и ученик.

9. Заключение

Настоящият *Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Елена* представя реалното състояние на образователната мрежа в общината, както и дейностите и услугите, които се предлагат от различните институции в тази насока.

Безспорно оказването на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е обща грижа и основната цел ще е осигуряването на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие способностите и уменията им за пълноценно участие в общността на детската градина и училището.

Законът за предучилищното и училищното образование регламентира подкрепата за личностно развитие като неизменна част от правото на образование. Очертава възможностите за осигуряване на тази подкрепа. Така се поставя началото на промяна на цялата образователна система. Образователните институции и общините се ангажират със задължения, чиято цел е насочване вниманието към всяко едно дете и ученик, към предоставяне на възможност не само за обучение, но и за личностно развитие. Предоставя се подкрепа, за чието осигуряване всички институции, имащи отношение към образованието, трябва да работят заедно за защита интереса на детето за подкрепа и развитие на личния му потенциал.

Изготвил:

Христо Захариев – директор на дирекция ХДИРПС